

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Bugün Şeyh Said ve arkadaşlarının idamı üzerinden 100 yıl, Seyit Rıza'nın idamının üzerinden 88 yıl ve Bediüzzaman Said-i Nursi'nin (Kurdi) vefatının üzerinden 65 yıl geçmesine rağmen mezar yerleri gizli tutulup açıklanmamaktadır. Yapılan tüm engelleme, baskı ve inkâr politikalarına rağmen yüz yıldır Kürt halkının birçok önemli şahsiyetin mezar yerlerinin açıklanması için başvuru ve çağrılar yapmaktadır. Barışın daha çok konuşulup tartışıldığı bu zamanlarda yüz yıldır Kürt halkına yönelik sürdürülen asimilasyon politikalarından vazgeçildiğinin bir göstergesi olarak geçmişte yaşanan olaylarla yüzleşilmelidir. Bu sebeple önemli Kürt kanaat önderlerinin mezar yerlerinin açıklanması ve ailelerine iade edilmesi amacıyla Anayasa'nın 98'inci İç Tüzüğü'nün 104'üncü ve 105'inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılması için gereğini arz ve teklif ederiz. 27.06.2025

Gülderen VARLI

Van Milletvekili

GEREKÇE

İnsanlığın yerleşik düzene geçişinden bugüne kabristanlar, önemli bir hafıza ve anma mekânları olagelmıştır. Geçmişten günümüze cenazelere saygılı yaklaşılmış, kutsal ritüellerle gömülmeleri sağlanmıştır. Bütün din ve öğretilerde toplumların ortak değerlerinden biri olan cenaze törenleri ve mezarlıklar hem dini hem de kültürel bağlamda kutsiyet taşıyan alanlar olmakla birlikte cenaze ve kabristan dokunulmazlığı vaaz edilmektedir. Çünkü İslam fıkında ve farklı inançlarda savaşlarda bile defnetme ve yas tutma hakkı hiçbir zaman görmezden gelinmemiştir. Yine evrensel hukuki ilkeler de ölen kişilerin mezar yerlerine saygı gösterilmesi gerektiği vurgulanmaktadır.

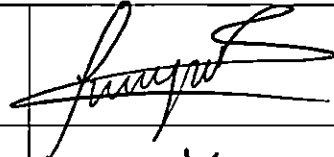
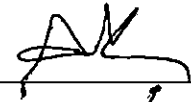
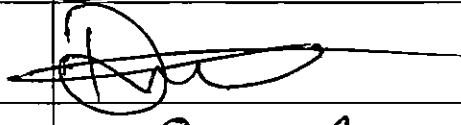
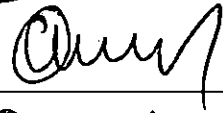
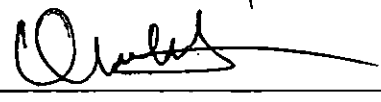
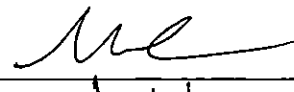
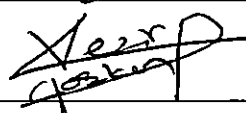
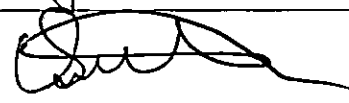
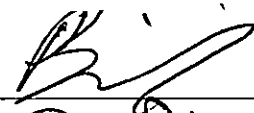
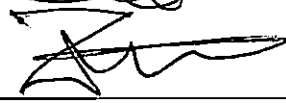
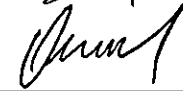
Ancak Türkiye'de özellikle Kürt halkının önde gelen şahsiyetlerine yönelik uygulanan sistematik "mezarsız bırakma politikaları", toplumsal hafızada derin yaralar açmış, geçmişle bağ kurma ve yüzleşme hakkını engellemiştir.

- Türkiye 'de Kürt halkının, mezarlıkları yakın tarihte tahrip edildiği gibi yüzyıllardır da gizlenen mezar yerleri ile geçmişiyile bağ kurması engellenmiştir. Uygulanan inkâr politikalarının sonucunda Kürt sorununun en açık sonuçlarından bir tanesi, mezarsızlık politikaları olmuştur. Çünkü Kürtlerin önemli kanaat önderlerinin mezar yerleri bugün de halen bilinmemektedir. Her bireyin temel insan haklarına saygı gösterilmesi gerektiği, insan hakları beyannamesinin yanı sıra tüm ülkelerin anayasalarında da yer almaktadır. Yaşam hakkının yasalarla koruma altına alındığı gibi öldükten sonra da kişinin hakları koruma altına alınmalıdır. Bu yasaların yanı sıra sosyal, kültürel ve inançsal olarak da yazılı olan veya olmayan kurallar ile de yaşam hakkının kutsallığı karara bağlanmıştır. Cenaze ve kabristanlara saygı göstermek, insanlığın evrensel bir değeri olarak kabul edilmiş ve birçok kültürde çeşitli şekillerde ifade edilmiştir. Bu saygı, insanların birbiriyle empati kurmalarına, kayıplarıyla başa çıkmalarına ve toplumsal düzen içinde birlikte yaşamalarına katkıda bulunmaktadır.

Aradan geçen yüzyıla rağmen; 1925 yılında idam edilen Şeyh Said ve arkadaşlarının, 1937 yılında idam edilen Seyit Rıza'nın ve 1960 yılında vefat eden Bediüzzaman Said-i Kurdi'nin (Said Nursî) mezar yerleri halen gizli tutulmaktadır. Bugüne kadar aileler ve toplum tarafından yapılan tüm resmi başvurulara ve çağrılara rağmen bu konuda kamuoyunu tatmin edecek hiçbir açıklama yapılmamıştır.

Bu şahsiyetlerin mezar yerlerinin gizli tutulması hem vicdani hem hukuki hem de dini değerlere aykırıdır. İslam dini başta olmak üzere tüm inançlarda, ölüye ve mezarına saygı vardır. Mezarların yerinin gizlenmesi, aynı zamanda toplumsal barışa da zarar veren bir uygulamadır. Bu politikaların terk edilmesi, geçmişle yüzleşmenin ve toplumsal normalleşmenin önemli bir adımı olacaktır.

Yüzyıl boyunca mezar yerleri gizlenen kanaat önderlerinin mezar yerlerinin açıklanması, ailelerine teslim edilmesi, ayrıca bu konuda izlenen politikaların incelenerek benzer uygulamaların tekrar etmemesi için gerekli önlemlerin alınması amacıyla; geçmişle yüzleşme ve hakikatlerin araştırılması kapsamında, faili meçhul cinayetlerin aydınlatılması ile mezar yeri bilinmeyen yurttaşlara dair çalışmaların yapılması, insani ve vicdani bir gerekliliktir. Bu anlamda Şeyh Sait ve Seyit Rıza ile arkadaşlarının, Bediüzzaman Said-i Kurdi ve binlerce faili meçhullerin mezar yerlerinin tespit edilip ailelerine iade edilmesiyle de normalleşmenin sağlanması, kutuplaşmanın azaltılması ve toplumsal barışın sağlanması konusunda önemli bir adım olacaktır.

1	SÜMEYYE BOZ	MUŞ	
2	AYTEN KORDU	TUNCELİ	
3	SERHAT EREN	DİYARBAKIR	
4	DİLAN KUNT AYAN	ŞANLIURFA	
5	GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT	VAN	
6	NEVROZ UYSAL ASLAN	ŞIRNAK	
7	ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU	KOCAELİ	
8	ADALET KAYA	DİYARBAKIR	
9	VEZİR COŞKUN PARLAK	HAKKARİ	
10	ALİ BOZAN	MERSİN	
11	SALİHE AYDENİZ	MARDİN	
12			
13	BERİTAN GÜNEŞ ALTIN	MARDİN	
14	BERDAN ÖZTÜRK	DİYARBAKIR	
15	ZEYNEP ODUNCU KUTEVİ	BATMAN	
16	CENGİZ ÇİÇEK	İSTANBUL	
17	MEHMET KAMAÇ	DİYARBAKIR	
18	SABAHAT ERDOĞAN SARITAŞ	SİİRT	
19	GEORGE ASLAN	MARDİN	
20	MEHMET ZEKİ İRMEZ	ŞIRNAK	